

Marta Mróz

SIEĆ WSPÓŁPRACY I SAMOKSZTAŁCENIA

DOBRE PRAKTYKI

Warszawa 2015

Projekt graficzny i skład

Łukasz Kluz

Wykorzystano elementy projektu

Studia Kreatywnego Małgorzaty Barskiej

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Warszawa 2015

Udostępnianie

Ośrodek Rozwoju Edukacji

00-478 Warszawa

Aleje Ujazdowskie 28

www.ore.edu.pl

Materiał przygotowany w ramach programu *System doskonalenia nauczycieli oparty na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganiu szkół*, realizowanego przez Ośrodek Rozwoju Edukacji. Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

W ubiegłym roku szkolnym, jako pracownik Biblioteki Pedagogicznej w Tarnowie, koordynowałam sieć współpracy i samokształcenia „Skuteczne sposoby zachęcania uczniów do czytania”¹. Wspólnie z nauczycielami pracowaliśmy nad sposobom propagowania czytelnictwa. Sieć stała się odpowiedzią na potrzeby szkół i przedszkoli. Tworzył ją międzyszkolny zespół 25 nauczycieli – polonistów, bibliotekarzy, nauczycieli nauczania początkowego, wiedzy o kulturze i wiedzy o społeczeństwie – przede wszystkim ze szkół podstawowych, ale również z gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych.

Dzięki wywiadom telefonicznym oraz przeprowadzonym ankietom poznałam oczekiwania nauczycieli. Był to wstęp do zasadniczej diagnozy potrzeb, która została przeprowadzona podczas pierwszego spotkania sieci. W jej wyniku nauczyciele postawili sobie następujące cele:

- a. wzrost czytelnictwa w bibliotekach szkolnych,
- b. poznanie i wykorzystanie przez nauczycieli scenariuszy zajęć biblioterapeutycznych na lekcjach języka polskiego i w bibliotece szkolnej,
- c. stworzenie i wykorzystanie przez nauczycieli „sieciowego kanonu lektur” i banku pomysłów na aktywizację czytelniczą uczniów,
- d. organizacja spotkań autorskich z twórcami literatury dziecięcej i młodzieżowej,
- e. poznanie i zastosowanie nowych sposobów pracy z lekturą,
- f. poznanie i włączenie się w alternatywne sposoby promocji czytelnictwa – ogólnopolskie inicjatywy promujące czytanie i czytelnictwo.

Cele te mogliśmy realizować na spotkaniach sieci, podczas indywidualnej pracy uczestników sieci i dzięki wykorzystaniu platformy edukacyjnej www.doskonaleniewsieci.pl.

W ramach pracy sieci odbyło się pięć spotkań. Pierwsze miało charakter integracyjny, rozpoznane zostały potrzeby i zasoby uczestników oraz ustalono cele, harmonogram prac i działań na platformie. Kolejne trzy spotkania były spotkaniami roboczymi. Zapraszano gości i eksperta, nauczyciele tworzyli nowe rozwiązania, dzielili się swoim doświadczeniem, narzędziami i „dobrymi praktykami”. W czasie ostatniego spotkania zaplanowano promocję oraz podsumowano działania. Omówienie przebiegu poszczególnych spotkań i działań może posłużyć jako przykład do wykorzystania przez osoby, które przygotowują się do prowadzenia sieci, są liderami zespołów przedmiotowych, nauczycielami lub chcą podjąć działania zmierzające do poprawy czytelnictwa. Omówienie to wskaże także na szczególną rolę, jaką może odgrywać biblioteka pedagogiczna w promowaniu czytelnictwa, podejmowaniu działań adresowanych do nauczycieli i wspieraniu ich inicjatyw.

¹ Sieć działała od grudnia 2013 r. do czerwca 2014 r. w ramach projektu „Bezpośrednie wspomaganie szkół poprzez kompleksowe doskonalenie nauczycieli drogą do sukcesu edukacyjnego uczniów Powiatu Tarnowskiego finansowanego ze środków Unii Europejskiej” (PO KL III Działanie 3.5 Kompleksowe wspomaganie szkół).

DOBRE PRAKTYKI I – INTEGRACJA ŚRODOWISKA

Podczas pierwszego spotkania nauczyciele przedstawiali się, opowiadali o swoich doświadczeniach zawodowych oraz pasjach. Pozwoliło to na integrację grupy oraz zbudowanie partnerskich relacji. Członkowie sieci opracowali plan działania, zgodny z ich potrzebami i oczekiwaniami. Nauczyciele wskazali na następujące zagadnienia, nad którymi chcieliby pracować:

- atrakcyjne metody pracy z tekstem,
- przykłady konkretnych działań motywujących do czytania na różnych etapach edukacyjnych,
- opracowanie scenariuszy konkursów czytelniczych,
- sposoby uzyskiwania środków finansowych na zakup książek do bibliotek szkolnych,
- zorganizować metody organizacji spotkań z pisarzami.

DOBRE PRAKTYKI II – BIBLIOTERAPIA, SIECIOWY KANON LEKTUR, BANK POMYSŁÓW NA AKTYWIZACJĘ CZYTELNICZĄ

Drugie spotkanie odbyło się pod hasłem „**Biblioteka szkolna atrakcyjna i przyjazna dla użytkowników**”. Lidia Marzec, nauczyciel z Biblioteki Pedagogicznej, przedstawiła symulację zajęć biblioterapeutycznych, które stały się punktem wyjścia do szerokiej dyskusji i wymiany dobrych praktyk z zakresu zastosowania biblioterapii w pracy z uczniem. Zaprezentowano model postępowania biblioterapeutycznego według W. Matras, pomocny w przygotowaniu zajęć. Uczestnicy mieli możliwość korzystania z doświadczeń nauczycieli Biblioteki Pedagogicznej, w której od kilku lat prowadzone są zajęcia z wykorzystaniem elementów biblioterapii dla dzieci z różnych środowisk, w tym także dla dzieci z rodzin niewydolnych wychowawczo. Propozycje zajęć są dostępne dla uczestników sieci na platformie www.doskonaleniewsieci.pl.

W trakcie spotkania wywiązała się dyskusja na temat nurtów i kierunków rozwoju współczesnej literatury dziecięcej i młodzieżowej. W wyniku rozmów, wymiany doświadczeń i recenzji książek, przedstawionych na spotkaniu przez uczestników sieci oraz na platformie, powstał **sieciowy kanon lektur** – spis pozycji polecanych przez nauczycieli jako lektury dla uczniów odwiedzających biblioteki szkolne. Uczestnicy sieci korzystają z tego kanonu, planując zakupy do bibliotek szkolnych oraz podczas lekcji języka polskiego.

Kolejnym etapem była praca warsztatowa, podczas której nauczyciele metodą burzy mózgów, stworzyli **bank pomysłów na aktywizację czytelniczą uczniów**. Działanie to było okazją do prezentacji własnych pomysłów i propozycji, swoistym sprawdzianem gotowości uczestników do dzielenia się doświadczeniem oraz wiedzą. Nauczyciele z dużym zaangażowaniem przekazywali tworzone i latami doskonalone scenariusze lekcji, konkursów bibliotecznych, imprez promujących czytelnictwo, zajęć z zastosowaniem elementów biblioterapii. Bank pomysłów jest wykorzystywany na bieżąco w bibliotekach szkolnych oraz w edukacji polonistycznej.

DOBRE PRAKTYKI III – SPOTKANIA Z EKSPERTEM, KONKURS CZYTELNICZY

Kolejne spotkanie sieci poprowadziła Anna Krakowska, wieloletnia nauczycielka – polonistka IV LO w Tarnowie, która wygłosiła wykład **Skuteczne sposoby zachęcania uczniów do czytania**. Nauczyciele wiązali z tym spotkaniem duże oczekiwania, liczyli na dyskusję z osobą z dużym doświadczeniem, osiągającą sukcesy w promowaniu i popularyzacji czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży. Prowadząca w interesujący sposób przedstawiła zagadnienie, uporządkowała wiedzę uczestników, wskazując na obecny stan czytelnictwa, oraz pokazała nowe sposoby pracy nad upowszechnieniem czytania wśród uczniów.

Uczestnicy sieci, zainspirowani nowymi pomysłami, we współpracy z Biblioteką Pedagogiczną w Tarnowie i autorką książek dla dzieci i młodzieży – Dorotą Bałuszyńską-Srebro ogłosili **konkurs Schwytaj białego kruka**. Zadanie polegało na znalezieniu najbardziej niezwykłej i najmniej znanej książki oraz uzasadnieniu, dlaczego warto ją przeczytać, a przy okazji – opowiedzeniu o swoich poszukiwaniach. W konkursie wzięło udział 42 uczniów z obszaru powiatu tarnowskiego.

DOBRE PRAKTYKI IV – SPOTKANIA AUTORSKIE

Na czwarte spotkanie sieci zaproszona została więc Dorota Bałuszyńska-Srebro, laureatka nagród w ogólnopolskich konkursach literackich (zob. Lekarzyk-Cisek, 2014). Jej książka *Księga Julii* otrzymała nominację do nagrody Książka Roku 2010 w prestiżowym konkursie Polskiej Sekcji IBBY. Na spotkaniu pisarka omówiła wyniki konkursu *Schwytaj białego kruka* i odczytała nagrodzone prace. Nauczyciele podjęli dyskusję na temat roli konkursów literackich i czytelniczych w promowaniu czytelnictwa w bibliotekach szkolnych.

Zaproszenie autorki na spotkanie sieci było odpowiedzią na oczekiwania jej uczestników, którzy wskazywali na trudności, szczególnie finansowe, związane z organizacją spotkań autorских w szkołach. Zależało im na nawiązaniu kontaktu z pisarką oraz popularyzowaniu jej twórczości związanej z regionem tarnowskim. Spotkanie to stało się przykładem organizacji tego typu spotkań w poszczególnych szkołach czy bibliotekach.

Dorota Bałuszyńska-Srebro omówiła współczesny rynek książki dziecięcej ze szczególnym uwzględnieniem książek godnych polecenia młodemu czytelnikowi, a nauczyciele poloniści zaprezentowali ciekawe formy pracy z lekturą, które stały się inspiracją dla pozostałych uczestników sieci.

DOBRE PRAKTYKI V – ALTERNATYWNE SPOSOBY PROMOCJI CZYTELNICTWA

Na ostatnim spotkaniu sieci Alicja Koźmińska – nauczyciel bibliotekarz Biblioteki Pedagogicznej w Brzesku – pokazała **alternatywne sposoby promocji czytelnictwa**. Przypomniała wiele ogólnopolskich inicjatyw promujących czytanie i czytelnictwo. Omówiono zagadnienia z zakresu: literatury w przestrzeni publicznej, happeningi czytelnicze oraz różne akcje promujące czytelnictwo, m.in. akcję „Odjazdowy bibliotekarz” (Bibliosfera, 2015) w której bibliotekarze, czytelnicy i miłośnicy książek oraz rowerów organizują wycieczki rowerowe, „Mądra Szkoła Czyta Dzieciom” – nową formę kampanii prowadzonej przez [Fundację ABCXXI – Cała](#)

[Polska czyta Dzieciom](#), której celem jest zachęcenie dyrekcji szkół i nauczycieli do wprowadzenia codziennego czytania uczniom dla przyjemności do programu zajęć. Przypomniano społeczną akcję „Zaczytani”, dzięki której powstają biblioteki dla dzieci i młodzieży znajdującej się w szpitalach, świetlicach oraz rodzinnych domach dziecka i hospicjach oraz [lekcje czytania](#) z Tygodnikiem Powszechnym – spotkania dla dzieci i młodzieży, podczas których uczą się rozmawiać o literaturze.

Podczas zajęć Alicja Koźmińska omówiła zjawisko dziecięcych blogów czytelniczych, które są nie tylko zbiorem recenzji na temat czytanych książek, lecz także źródłem wielu ciekawych informacji i materiału ikonograficznego, a przede wszystkim pomysłów, jak bawić się czytaniem. Wskazała również na ogromną rolę mediów społecznościowych w promowaniu czytelnictwa. W trakcie dyskusji nauczyciele uznali, że warto wykorzystywać sprawdzone sposoby na popularyzację czytelnictwa i czerpać z nich, wzbogacając własny warsztat pracy.

PODSUMOWANIE – DOBRE PRAKTYKI W PROMOCJI CZYTELNICTWA A ZADANIA BIBLIOTEKI PEDAGOGICZNEJ

Na zakończenie spotkania nauczyciele posumowali pracę w sieci. Okazało się, że tematyka spotkań została dostosowana do ich potrzeb, a poruszane tematy i zagadnienia były pomocne w działalności dydaktycznej i pozwalają organizować zajęcia z uczniami. Nauczyciele potrzebują spotkań, w czasie których mogą uczyć się od siebie nawzajem. Oczekują również fachowej pomocy ekspertów w rozwiązywaniu problemów dotyczących promocji czytelnictwa w szkole. Uczestnicy sieci podkreślili istotną rolę miejsca, w którym odbywały się spotkania sieci – biblioteki pedagogicznej, gdzie mieli możliwość dostępu zbiorów bibliotecznych oraz konsultacji z bibliotekarzami. Integracja środowiska, możliwość wymiany doświadczeń, profesjonalizm i kompetencje zapraszanych gości i ekspertów niewątpliwie zaowocują w pracy wychowawczej nauczycieli. Biblioteka z racji swojej misji i zadań statutowych może być więc szczególnym miejscem tworzenia i wymiany dobrych praktyk, służących rozwojowi czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży, a przy tym przyczyniać się do integracji środowiska lokalnego i koordynować jego działania w dziedzinie kultury.

BIBLIOGRAFIA

Bibliosfera, (2015), [Odjazdowy Bibliotekarz 2015](#) [online, dostęp dn. 29.08.2014].

Lekarczyk-Cisek B., (2014), [Z elementów rzeczywistości buduję nowy świat](#) [online, dostęp dn. 29.08.2014].

Projekt jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
tel. 22 345 37 00
fax 22 345 37 70

www.ore.edu.pl